

Frostating lagmannsrett

Justisdepartementet

Lovavdelingen
Postboks 8005 Dep
0030 OSLO

Trondheim, 29. februar 2012

Uttalelse fra Frostating lagmannsrett om Juryutvalgets utredning *Når sant skal skrives* – NOU 2011:13

Det vises til departementets brev til høringsinstansene av 30. august 2011.

1. Frostating lagmannsrett mening om de aktuelle spørsmål, kort oppsummert:

Det er verdifullt at lekdommere i betydelig utstrekning deltar ved avgjørelsen av straffesaker i så vel tingrett som lagmannsrett. Dette gjelder særlig ved avgjørelsen av skyldspørsmål, men også ved straffutmåling.

Alle avgjørelser i straffesaker bør være begrunnet på en slik måte at det er mulig å forstå – både for de direkte berørte og for allmennheten – hvilke vurderinger med hensyn til faktum og juss som er lagt til grunn for avgjørelsen. Begrunnelsen bør gis av de dommerne som har truffet avgjørelsen og etter drøftelser mellom disse på like fot.

Et tilnærmet enstemmig dommerkorps i Frostating har det syn at disse hovedhensyn best ivaretas ved at prosessformen meddomsrett benyttes ved behandlingen av bevisanker i alle straffesaker, og slutter seg på dette punkt til vurderingene fra meddommerfraksjonen i Juryutvalget.

Det er blant dommerne noe ulike syn på hvordan meddomsretten skal sammensettes i de ulike sakstypene, men dette anses som et spørsmål av underordnet betydning i forhold til spørsmålet om valg av jury eller meddomsrett ved vurdering av skyld i de alvorligste straffesakene.

2. Den nærmere begrunnelsen for at meddomsrett bør velges fremfor jury er:

Selv om dagens juryordning etter EMDs storkammers dom av 16.11.2010 neppe står under noe sterkt folkerettslig press, taler tungtveiende grunner for at ordningen bør avvikles. Den viktigste grunnen er at juryens avgjørelser ikke begrunnes. Den begrunnelse som HR i løpet av de senere år har krevd, gjelder fagdommernes begrunnelse for ikke å sette juryens kjennelse til side, ikke et

Postadresse:	Kontoradresse:	Telefon:	Telefax:	E-post:
Postboks 2315 Sluppen 7004 Trondheim	Munkegt. 20	73 54 24 60	73 54 24 84	frostating.lagmannsrett @domstol.no

krav om begrunnelse fra den gruppe dommere som i det lukkede rom faktisk har tatt stilling til skyldspørsmålet – juryen.

I Danmark er man bundet av Grundloven med hensyn til juryordningen, og man fikk der etter lovrevisjon for få år siden en ny ordning, som er tungrodd. Vi har ikke tilsvarende begrensning i vår lovgivning. I Sverige har man på fritt grunnlag valgt å la alle bevisanker i Hovrätten bli behandlet av en meddomsrett med tre fagdommere og bare to lekdommere.

Meddomsrett, som gjennom mange år har vist seg hensiktsmessig og robust for avgjørelse av alle saker om skyld i tingretten og av de fleste saker om skyld i lagmannsretten, sikrer en reell begrunnelse basert på samhandling mellom alle dommere under hele hoved- eller ankeforhandlingen. Ordningen har ikke vært utsatt for kritikk, og det oppstår sjelden saksbehandlingsfeil som kan gir grunnlag for opphevelse og ny belastende behandling.

Ideen om at fagdommere ”overkjører” meddommerne i meddommersaker bekreftes ikke av de undersøkelser som er foretatt. Lekdommere med erfaring fra både jury og meddomsrett har gitt uttrykk for at de anser meddomsretten som en betryggende og fullverdig behandlingsform, og mange i vårt distrikt mener at den er å foretrekke fremfor jury.

Det er i undersøkelser fremkommet utsagn som kan tyde på at det under juryens rådslagning kan forekomme usaklig og utilbørlig påvirkning fra lagrettens ordfører eller andre overfor jurymedlemmer. Dette er et fenomen fagdommerne ikke kan ha noen kontroll over, som en udokumentert og i tilfelle svært betenkelig side ved juryordningen.

De alvorligste straffesakene er ofte mer omfattende, men faktisk og rettslig ikke mer kompliserte enn de ikke fullt så alvorlige sakene. I særlig kompliserte saker, for eksempel om økonomisk kriminalitet, er det mulig å oppnevne to fagkyndige meddommere i meddommersak. Det er ikke tilsvarende mulighet i en juriesak.

Det er vanskelig å se de gode grunner for at retten skal være annerledes sammensatt i de alvorligste sakene. Nærmest uansett hvilke ”alvorlighets-kriterier” som velges som grunnlag for jurybehandling, vil det kunne fremstå som noe tilfeldig hvilke saker som blir undergitt denne særbehandlingen.

En juryordning hører best hjemme i første instans, der den normalt er å finne i de fremmede rettssystemer som har slik ordning, og slik det opprinnelig var etter straffeloven av 1887, da de alvorligste straffesakene startet i lagmannsretten som første instans.

3. I Juryutvalgets lagrettefraksjon har fire medlemmer (Jordal-fraksjonen) gått inn for en ordning som kommenteres spesielt i det følgende:

Det er ønsket at den avgjørelsen som er truffet uten påvirkning fra fagdommerne skal begrunnes. For å søke å oppnå dette, er det imidlertid lagt opp til en innfløkt prosess der fagdommere og meddommere møtes og skilles flere ganger for diskusjoner før og etter votering og der det ikke vil være mulig for sakens øvrige aktører å ha oversikt over hvem som påvirker hvem. Slik sett er dette et forslag om en langt dårligere ordning enn dagens juryordning. Det som foreslås er i prinsippet en meddomsrettsordning – en svært komplisert og tidkrevende sådan – med mange nye prosessuelle ”snubletråder” med risiko for opphevelse. Det er en utbredt oppfatning blant Frostating lagmannsretts dommere at dagens juryordning er å foretrekke for det tilfelle at det ikke anses aktuelt å la alle bevisanker bli behandlet for meddomsrett.

Jordal-fraksjonen foreslår at det skal produseres en begrunnelse, som forutsetningsvis må ha god kvalitet, og der det redegjøres for eventuelle dissenser, før en går over til eventuell straffutmåling. Om dette forslaget blir lov, må vi regne med at det vil medgå betydelig mer tid før selve ankeforhandlingen i de alvorligste straffesakene kan avsluttes, med betydelige omkostninger til følge. De øvrige profesjonelle aktører – aktor, forsvarer og bistandsadvokat – vil ofte måtte vente uvirksomme i lang tid før eventuell avsluttende prosedyre om straff og erstatning.

Forslaget om at alle ni lagrettemedlemmer skal delta ved straffutmålingen legger opp til en helt unødig tungrodd ordning. Ett forhold er at det tar ekstra tid å komme til klarhet mht hva tolv dommere – mot i dag sju dommere – mener om straffutmålingen. En annen sak er at det fra tid til annen vil være nødvendig å utsette avsluttende domskonferanse med noen dager. Det er da stor forskjell på å finne ledig dag for tolv dommere og for sju.

Det er et tiltagende problem å få meddommere/lagrettemedlemmer til å stille opp. Antallet fritakssøknader er stigende. Dette gjelder særlig saker med antatt varighet ut over noen få dager. Noen lekdommere ble sterkt provosert av at en moderat godtgjørelse ble fjernet for noen år siden. Jordal-fraksjonens forslag vil åpenbart føre til at det må avsettes flere dager enn nå for avvikling av de aktuelle sakene. Belastningen for lagrettemedlemmene vil bli mindre om de fleste av dem – som nå – kan dimiteres etter skyldavgjørelsen.

Det er *helt* urealistisk – som hevdet i NOU 2011:13 kap 12 om de økonomiske konsekvenser – at lagrettefraksjonens forslag vil gi kostnader omtrent som med dagens dommersammensetninger, og at ressursbruken derfor vil bli uendret.

4. Dersom Jordal-fraksjonens forslag – mot formodning – skulle bli vedtatt, bør det vurderes nærmere hvilke saker som skal gjøres til gjenstand for særlig behandling.

Det er forslag om videreføring av dagens vilkår om strafferamme – fengsel i mer enn seks år, men slik at det hertil må foreligge dom på eller påstand om fengsel i to år eller mer. Straffeloven av 2005 vil bringe grov kroppsskade, grov uaktsom voldtekt, grovt skadeverk og grov mishandling av nærstående over seksårsgrensen.

Det foreslås at forhøyelse av strafferammer på grunn av gjentakelse, sammenstøt, § 60 a eller annet i denne sammenheng skal tas i betraktning.

Det foreligger ikke tilsvarende forslag om endring av straffeprosessloven § 321 tredje ledd om hvilke anker som skal henvises uten siling. Forslaget vil bryte med en eksisterende tilnærmet symmetri mellom “seksårssaker” etter § 321 og behandlingsformen for disse. Vi vil få saker som må henvises etter § 321 tredje ledd, men som på grunn av lav påstand/om vil bli behandlet av meddomsrett, og saker som er henvist etter § 321 annet ledd, men som på grunn av gjentakelse m m vil bli behandlet av jury.

Det er også grunn til å påpeke at de foreslåtte kriteriene for spesiell behandlingsform vil føre til en uoversiktlig situasjon. Dette gjelder særlig forhøyelse av strafferamme på grunn av sammenstøt og gjentakelse. Det vil ofte måtte foretas omfattende undersøkelser og vurderinger for å kunne bestemme behandlingsformen. Det vil da lett kunne oppstå feil som kan føre til opphevelse. Det fremgår ikke at disse problemer er blitt vurdert. Det er mulig at nærmere undersøkelser vil vise en betydelig økning i antall saker som kan være aktuelle for særlig behandling, dersom sammenstøt og gjentakelse skal tas i betraktning.

5. Nærmere om dommersammensetningen i meddomsrett.

Dersom det vedtas at også de alvorligste **bevisankene** skal behandles av meddomsrett, bør det samlede antallet dommere ikke overstige sju. Det er vanskelig å se at ordningen styrkes ved å utvide antallet. Hertil kommer de praktiske og økonomiske konsekvenser av at dagens rettssaler ikke er dimensjonert for et større antall dommere.

Dagens ordning med en sammensetning med tre fagdommere og fire lekdommere har fungert bra, med en rimelig balanse mellom "leg og lærd". Det bør imidlertid ikke være utelukket å vurdere en sammensetning med to fagdommere og fem lekdommere, selv om en slik ordning nok virker fremmed for de fleste av dommerne. Dagens ordning, som gir mulighet til å fortsette behandlingen selv om én fagdommer får forfall, kan neppe videreføres dersom antallet fagdommere reduseres fra tre til to.

Med hensyn til sammensetningen av lagmannsretten ved behandlingen av **straffutmålings saker**, kan dagens ordning med behandling av de mindre alvorlige sakene som fagdommersaker gjerne videreføres. Å ha med meddommere i de mindre alvorlige sakene vil føre til økt bruk av ressurser som neppe står i forhold til det man kan vinne i form av en mer betryggende overprøving av tingrettens straffutmåling. Særlig for en lagmannsrett som ofte har betydelig reiseavstand mellom det stedet saken behandles og kontorstedet er det ressursbesparende å kunne avsi dom i en del saker (dagens fagdommersaker) etter hjemkomst til kontorstedet. På den annen side ser vi at uttrykk som "den alminnelige rettsoppfatning" eller "folks rettsoppfatning" gjerne er knyttet til straffutmålingsspørsmål. Dette kan tale for bruk av meddommere i alle straffesaker.

Det er som utgangspunkt ønskelig at lagmannsretten sammensettes på samme måte i alle straffesaker der det skal delta meddommere.

Det gis støtte til det samlede Juryutvalgets forslag om å utvide adgangen til skriftlig behandling slik at denne adgangen også gjelder for seksårssaker om straffutmåling.

Denne høringsuttalelse er sendt pr epost til lovavdelingen@jd.dep.no og til de øvrige lagmannsretter.

Aage Rundberget

førstelagmann

Gunnar Greger Hagen

lagmann